

ירושלים, 14.9.43

ב-3.30 בא אצלי ה' יצחק מאיר לוינ', לאחר שהיה נראה שכאילו

ניתקו הקשרים בינינו בחדשים האחרונים.

הוא הקדים והודיע שהוא בא על דעת עצמו, כי בקרב ה"אגודה"

יש חילוקי דעות, ויש סבורים שאין שום תקווה לעבודה משותפת עם הסוכנות

ויש רק לעמוד בסער, והוא במיעוט, אולם סצנו הולך וקטה שם, כי אם

כי הם יוסבים בוועד ההצלה, אולם השותפות היא רק סימבולית, כי למעשה

הם אינם שותפים. הוא אינו סכחיש שגם לשותפות סימבולית יש ערך,

אולם לא סתמים אותם לא בקוטטא ולא בניגף. זה דרך אנב.

הפעם הוא בא לדבר על ענין הילדים, ולא על הילדים בהווה,

כי אם על הילדים בעתיד, אלה שיבואו. לפני שבועיים שנתה הגב' סולך

במכתב אל ה"אגודה", אבל כשנפגש עם הגב' סולך היא הודיעה לו, שעל

פי החלטת הקונגרס המזרחי הוא המייצג את היהדות החרדית. אם כך - מה

סעם היה בתניה לאגודה?

הוא הקריא לפני קטע מכתב שקבל מנטיא אגודת ישראל,

ה' יעקב רוזנהיים בניו-יורק. הוא מצטער שהמכתב כתוב גרמנית.

בקטע זה מדבר הנשיא על זה שהם עומדים לפנות לדעת הקהל הנויית

באמריקה, ולהעמיד אותה על המצב המסוכן שנוצר, שבארץ-ישראל הולך וקם

יטוב לא דתי, וביחוד להעמיד אותם על הסכנה שמביאים ילדים מהבולה

ומסקירים אותם לחינוך אתאיסטי.

הם גם רוצים לעורר את שאלת סעיף ארבעה של המנדט, שעל פיו

יש לסוכנות סמכות רק בעניינים פלאלאג מדיניים, כלכליים ואדמיניסטרט-

טיביים, אבל לא בענייני חינוך ורוח, והם רוצים שהמסעלה תוציא אי פוא

את העניינים האלה מידי הסוכנות היהודית.

על זה העירותי: א) סעיף 4 אינו סוביל את הסוכנות היהודית

רק בעניינים אלה, אלא להיפך, הוא אומר שהסוכנות היהודית תעסוק בכל

ענייני היטוב בארץ; ב) בין כה וכה החינוך הוא עכסיו בידי הועד

הלאומי ולא בידי הסוכנות היהודית. על ההשנה השניה הוא ענה:

אך הילדים שמביאים אותם מהגולה, טרם שהם נכנסו לבתי-הספר, הם אינם בידי הועד הלאומי, אלא מוסרים אותם לידי הסוכנות היהודית. לכן העירותי שדבר זה נסזא בסככות הסוכנות היהודית.

הוא - פר לוין - בעצמו רואה את כל הנזק שבפניה כזאת אל דעת הקהל הנויית, אבל יש להבין גם לנפשם. הם סאמינים בהקדוּס-ברוך-הוא, והם סאמינים שהכל מתנהג על פי רצונו, ויהיה לנו קיום אם נכוון את מעשינו על פי רצונו.

הפסקתיו ואמרתי, שאם כי אני רחוק מכמה דעות של האגודה, אני סבין אותם ומעריך את עמדתם ואת אמונתם, אולם איני חושב שהם יכולים לנות בענין הילדים לדעת הקהל הנויית, כי בעצם הויכוח שלהם הוא לא עם החסדים, אלא עם הסקרתי, שאינו מחות דתי מהם. לאחר שהם קבלו את הפרינציפ שהילדים יתחלקו - אלה שרוצים חינוך דתי יקבלו חינוך דתי, ואלה שרוצים חינוך אחר, וקשה יהיה לאגודה להוכיח לדעת הקהל הנויית שהסורתי מחנך ללא-דת, ובפניה כזאת יזיקו לעצמם יותר מאשר למישהו אחר, סלבר מה שיגרמו לחילול שם כלל ישראל.

הוא עיר הפעם אטר שאנחנו צריכים להבין לנפשם, שאם כי הם סבורים שכל הילדים צריכים לקבל חינוך דתי, אבל הם אינם עופדים על כן, הם אינם דורשים שכולם ייפטרו רק להם, אבל הם היו המון בית ישראל בפולין, ונוצר עכשיו מצב שכמעט כל הילדים נמסרים אך ורק להסורתי, ובזה הם אינם יכולים להשלים.

אמרתי לו שכאן יש שאלה כזולה: יש כאן ויכוח בינם ובין הסורתי, ויש לסזוא סודוס הוגן לחלוקת הילדים הנשלחים לחינוך דתי.

הוא העיר על כך שהוא התראה עם ספירא, ושפירא גם כן סבור כסוהו בערך.

הוספתי ואמרתי, שאנחנו בויכוח זה נמצאים במצב לא קל, כי אין אנו יכולים להעניש את הסורתי בגלל זה שהם נתנו יד לתנועה הציונית,

בשעה שאנף דתי אחר נלחם בציונות, וכאן העיר ה' לויין שהם אינם
 נלחמים בציונות, להיפך - בטעת הועידה היהודית באמריקה הם שלחו
 הוראות לחבריהם, שהם יצביעו בעד קומונוולטה יהודי, וכמובן הוסמנו
 שהקומונוולט היהודי יתנהג על פי תורת ישראל.
 אך - הוסמתי - יש שאלה שניה: צרכי החינוך בכללו, לא סנחית
 דת או לא-דת, אלא החינוך הדתי אם הוא יהיה על פי קו ציוני או בלי
 קו ציוני. שאלה זו חלה גם על חינוך לא דתי, כי ייתכן גם חינוך
 לא דתי שהוא יהיה אנטי-ציוני, וזה כבר ענין הנוגע לנו, כי אנחנו
 מצויים: א) שהחינוך יהיה עברי, ב) שיחנך לכנין הארץ; ג) שיחנך
 להקמת אוסה יהודית עצמאית. הוא אטר, שהוא אינו חולק על זה, גם
 הם סנכיים בעברית, סלבד מוסר אחד, גם הם רוצים בנין הארץ, גם הם
 רוצים עצמאות, גם הם רוצים סדינה יהודית, אבל כמובן הם רוצים סדינה
 יהודית על פי התורה.
 הוא הוסיף שבכלל יש להבין לנפסם עכסיו במצב הנוכחי, כשהרוב
 הגדול של היהדות הדתית נשטר באירופה. אמרתי שאנחנו מבינים הנסטר
 יהודים שכולנו שותפים להם.
 בסוף הודעתי לו, שגם אני כסוהו דברתי פה באותן פרטי, ואני
 סוכן לעיין בדבר ולהתיעץ עם חברי בשאלה זו.

בשעה 600 היתה ישיבת הועדה שנבחרה מטעם הסוכנות לעניני
 התיכון: קולן, שטורק ואנכי.
 דר' שטורק סטר שהוא מטפל בשלושה ענפים: תעסיה, תחבורה
 ותיירות. הוא הזמין עד עכסיו שורה של סונוגרמיות על יחסי הסטר
 בין ארץ-ישראל והארצות הסכנות, ניתוח האימפורט לא"י בשנת 1935,
 חקירת סקורות חסרי בלם בעבר הירדן ובקפריסין, על סיתוח ענפי
 התעסיה: תכסטיל, יהלומים, סתכת, תעסיה כימית; בנוגע לתחבורה על
 נסלים ורכבת. עד עכסיו יש לו כבר 26 סונוגרמיות, שחלק מהם אינו
 ניתן לפירסום, את השאר הוא רוצה לפרסם.

העירותי שבישיבה זו אין אנו דנים עדיין על עצם הפעולה, כי אם על אירגונה, ועלינו להביא הצעה להנהלה כיצד לתכנן את פעולת התיכון.
קמלן הציע להקים ועדה של ארבע - שלושת המסובים ועוד הוסיין, ומועצה של 11-13 איש. הצעה זו נתקבלה.

ירושלים, 14.9.43

ב-10.30 בבקר באה אצלי משלחת של ועד ההצלה שלן יהודי בולגריה, ה'ה' אסא ומטרגי.

להם יש שתי תלונות: במשך הזמן גשלה לסם הצלה ליהודי אירופה סכום של 160,000 לא"י, וסזה ליהודי בולגריה רק 200 לא"י, אם כי הסבל שם הוא גדול מאד. ב) לסם הצלת יהודי בולגריה נחוצ שייסא בקוטסא יהודי בולגרי, אם כי בוועד ההצלה שלהם יש מפלגות שונות, הם החליטו שה-אחד לשלוח לקוטסא את שרן, אשכנזי, סקיבוץ מעכרות של הסוסר הצעיר, אולם הוא אינו יכול לנסוע כי לא נתמנה כשליח הסוכנות היהודית, אצמכתב ההסלצה שניתן לסטרה ניתן לו כשליח יהודי בולגריה והמסורה טובה לתת לו רשות לצאת.

הענין נמשך כבר חודשיים ושורת התמרסרות גדולה בקרב יהודי בולגריה, נתעוררה אפילו הצעה לסדר שביתת שבת בבנין הסוכנות עד שהענין יסודר. גם דואגים בעיקר להצלת העסקנים הציונים בבולגריה. במשך השנתיים הגיעו 36 משפחות מבולגריה, אבל כולם רק מבין העשירים, ואין ביניהם אף ציוני אחד, להישך יש ביניהם אנטי-ציונים, ויש גם כאלה שהתגברו קודם. אנטיס כאכה עלולים לאחר הסלחמה לעזוב את הארץ. אמרתי להם, שאילו הייתי סניה שביתת שבת בבנין הסוכנות עלול להציל את יהודי בולגריה, הייתי בעצמי סציע להם לעשות זאת, אולם אם